

värda fruktsamhetsökningen blir verklighet inom de närmaste åren kan effekten ändå inte göra sig gällande på arbetsmarknaden förrän under 1980-talet. Till dess kommer det svenska folkets levande resurser att vara otillräckliga, till dess måste vi lita till invandrare Utöver de 300.000 utlännningar som införlivas med svenskt arbetsliv måste ytterligare 100.000-tals andra mottagas och välkomnas.

Sydsvenska Dagbladet Snällposten behandlar i en ledare den 15/4 -61 samma frågor och påpekar att invandringen ävenledes minskar och nu inte ens är hälften av vad den var i mitten på 40-talet eller omkring 25.000 personer. Giftermålsfrekvensen är för tillfället i sjunkande. Mot 50.000 giftermål i fjol svarar 65.000 för femton år sedan. En kraftig folkminskning drabbar landsortskommunerna av vilka nära 75 procent har fått minskat invånarantal under 1960. Stockholms län visar en stark folkökning medan östra Götaland och mellersta Norrland visar folkminskning. Därför är det endast Norrbottens län

som allttjämt visar ett ganska högt födelsetal men utflyttningen därifrån liksom från hela Norrland är stark.

Professor Hannes Hyrenius behandlar i Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning nativiteten och samhällsutvecklingen och erinrar om det absoluta antalet födda barn som före första världskriget var omkring 130.000 per år, under 30-talet 85.000, under de högnativa åren på 40-talet 135.000 för att i fjol åter sjunka till 102.000. De stora och snabba förändringarna i befolkningssammansättningen betyder en ekonomisk belastning för samhället och svårigheter för den enskilde. Som exempel kan tagas skolproblemen där nativitetsförändringar lett till snabbt växande krav på utbildningsresurser för de stora födelsekullarna från början och mitten av 1940-talet. Statistiken kan vara svår att värdera men en väsentlig uppgift är att det äktenskapliga fruktsamhetstalet nu är 10 procent lägre än det var 1933. Att klargöra befolkningsförhållanden är svårt och det behövs intensifierade studier på detta område.

Nils Brage Nordlander

Familjerådgivning

Den utredning om familjerådgivning som företogs av en kommitté tillsatt 1955 med fru Inga Thorsson som ordförande och som refererades i denna tidskrift oktober 1957 har nu efter remissbehandling lett till proposition till 1960 års riksdag. Statsrådet anför där att antalet skilsmässor i Sverige ökat från omkring 2.500 per år i början av 30-talet till 8.650 år 1958, dvs. mer än en tredubbling. Skilsmässofrekvensen är tre till fyra gånger större i städerna än på landsbygden. I 36 procent av skilsmässofallen ingår ett eller flera barn i den slutliga uppgörelsen. Omfattningen av antalet aborter kan icke anges då de illegala aborternas antal undandrar sig exakt beräkning. De legala aborternas antal uppgick i slutet av 30-talet till 400 per år, steg senare för att år 1951 kulminera med 6.300 legala aborter motsvarande 58 aborter per 1.000 barnaföderskor. Sedan dess har antalet kraftigt sjunkit år från år och utgjorde år 1958 2.515 eller 24 per 1.000 barnaföderskor, en minskning som anses till icke ringa del bero på de insatser av psykiskt och praktiskt stöd som abortbyråerna presterat. Bland de skäl som driver en kvinna till ansökan om abort anföres dels de ekonomiska och sociala

bekymren som särskilt en ensam mor råkar ut för, dels de svårigheter på det emotionella planet som hänför sig till störningar i förhållande till den manliga partnern. Den fortsatta familjerådgivningsverksamheten anses böra läggas under landstingen och de landstingsfria städerna och administreras av en lämpligt sammansatt styrelse t. ex. vederbörande landstings hälso- och sjukvårdsberedning eller en särskilt tillsatt styrelse med medicinsk och social expertis representerad. I den mycket omdiskuterade frågan huruvida abortverksamhet och allmän familjerådgivning bör samordnas eller hållas åtskilda valde statsrådet en medelväg med frihet för vederbörande huvudman att själv bestämma hur verksamheten skall organiseras. Lämpligen kan ett antal landstingsområden göra modellförsök med anknytning mellan familjerådgivning och abortrådgivning respektive olika organisationer för dessa bägge verksamhetsformer. Vidare familjerådgivning inrymd i sjukhusorganisation eller fristående därifrån. Erfarenheterna av sålunda längs olika linjer bedriven försöksverksamhet kan bli av största värde för en fortsatt utbyggnad av verksamheten. Till varje byrå anses minst två

kuratorer böra vara knutna jämte psykiatriskt och gynekologiskt utbildade läkarekonsulter samt möjligheterna till expertkonsultationer hos t. ex. jurist eller präst. Svårigheten att rekrytera såväl kuratorer som läkare framhålles och man anser det olyckligt om rent formella krav på familjerådgivare skall utestänga kvalificerade krafter från yrket i en tid av utpräglad brist på kvalificerad arbetskraft. Tillsyningsmyndighet bör medicinalstyrelsen bli och under denna förste provinsialläkaren. Statsbidragsgivning anses ha en stimulerande uppgift och rekommenderas efter samma grunder som statsbidragen till den psykiska barna- och ungdomsvården dvs. såväl för löner som för tillgodoseende av överhängande hjälpbehov hos kvinnan och för biologiska graviditetsreaktioner. Efter dessa linjer skulle en

familjerådgivningsbyrå med två läkarkonsulter och två kuratorer kunna erhålla ett statsbidrag på 18.000 kronor vartill kommer reseersättningar och vidare bidrag till hjälpåtgärder och laboratoriekostnader med i genomsnitt 10.000 kronor. Detta skulle utgå från 1 januari 1961 och utbetalas kalenderårsvis i efterskott dvs. medel skulle behöva tas i bruk först under budgetåret 1961—62.

Efter en livlig diskussion godkände riksdagen propositionen i oförändrat skick. Det ankommer nu på landsting och andra huvudmän att i praktiken utforma den försöksverksamhet som sålunda skisserats så att man kan få mera praktisk erfarenhet som grundval för den fortsatta utbyggnaden av familjerådgivningen.

N. B. N.

Aktuella socialvårdsfrågor

Partiellt arbetsföra.

Svenska socialvårdsförbundets kalender år 1960 har utkommit och innehåller förutom sedvanlig utförlig kalenderavdelning samt redogörelse för alla olika medicinska och sociala vårdformer, sjukhus och inrättningar, dessutom en allmän avdelning. Byråchefen Romander ger där ett grundligt referat av den nya barnavårdslagen och byråchefen Rahm ett lika grundligt referat av den nya sjukhuslagen. Byråchefen i arbetsmarknadsstyrelsen Albert Bergh har skrivit en uppsats om "Samhället och den svårplacerade arbetskraften". Han konstaterar där att den grupp arbetslösa som kallas partiellt arbetsföra och officiellt definieras som personer som på grund av fysiskt eller psykiskt arbetshinder eller social belastning har eller förväntas ha svårare än andra att erhålla och behålla ett förvärvsarbete, icke är med säkerhet känd till sin storlek. Olika undersökningar uppskattar den till några få procent av befolkningen. Den nyrekryteras ständigt men ej heller för det årliga nytillskottet har man några säkra tal. Arten och graden av handikap såsom arbetshinder varierar starkt. Några generella lösningar på den svårplacerade arbetskraftens problem ges fördens skull inte. Varje fall kräver sin individuella behandling. De svårplacerades problem berör främst två huvudområden inom socialpolitiken, socialvården och arbetslöshetshjälpen. Inom båda har kommu-

nerna ett primäransvar. Det torde vara omöjligt att dra en bestämd gräns mellan de olika avsnitten av den kommunala förvaltningen som berörs av hithörande frågor. Detta har medfört att man i olika kommuner beträtt olika vägar för den administrativa ansvarsfördelningen. Ibland har ansvaret för åtgärderna kommit att åvila arbetslöshetsnämnden, i andra socialnämnden. Det kan finnas risk att ingen känner ansvaret för planering och ingripande i det enskilda fallet som därför kan komma att bollas mellan olika hjälporgan. För att skapa en samordning har man på riksplanet till arbetsmarknadsstyrelsen knutit en rådgivande delegation med representanter från medicinalstyrelsen, skolöverstyrelsen, socialstyrelsen, pensionsstyrelsen och yrkesutbildningsöverstyrelsen. Regionalt uppehålls verksamheten av länsarbetsnämnderna i nära samarbete med landstingen.

Den omständigheten att den enskilde erhållit invalidpension eller uppbär livränta eller sjukbidrag behöver inte betyda att det därmed skulle vara uteslutet att med lämpliga åtgärder förhjälpa honom till arbete i någon form. I görligaste mån vill man försöka utnyttja samhällets normala vägar för att bispringa de svårplacerade. Planering av kommunala reservarbeten måste fortgå fortlöpande och en investeringsreserv upprätthållas. Genom kommunala beslut måste erforderliga medel anvisas för sådana ändamål så